

Ճախստի այն պայմանաւ, որ արդիւնքը մինչև մահը վաճառորդը պատկանի, իսկ մահից յետոյ վանքին:

Դեկտ. 16. Սինոդը հրամայեց Արցախու թեմական ատենին քննել Ալիդալու գիւղի Տ. Սահակ քահանայի մասին եղած ամբաստանութիւնը, նորա անթոյլատրելի պատկաներ կատարելու և ուրիշ զեղծումների համար, և արդիւնքը տեղեկացնել:

Դեկտ. 20. Սինոդը հրամայեց նոյն ատենին քննել Հաղբութ գիւղի Տ. Ստեփան քահանայի մասին եղած ամբաստանութիւնը աններելի պատկանելու համար:

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

Ա Ռ Ա Ջ Ի Կ Ա Յ Տ Ա Ր Ի Ն.

«Նքի Տէր կամեսցի, Էւ կեցցուք, արասցուք զայս ինչ կամ զայն»:

Յակ. Դ. 15.

ԱՌԱՔԵԱԼԸ խօսում է մարդոց ամբարտաւանութեան — անձնապատանութեան մասին: «Մարդիկ կան, դրում է նա, որոնք ստում են. այսօր վաղը կերթանք այս ինչ քաղաքը, մի տարի կմնանք այնտեղ, առևտուր կանենք, ու կվստակենք. և այդ ասողներդ վաղուայ բանը չգիտէք: Ինչի՞ նման է ձեր կեանքը. մառախուղ էք, ուրիշ ոչինչ, որ քիչ ժամանակ երեւում է ու իսկոյն անյետանում: Փոխանակ ասելու Նթէ Տէրը կամենայ ու ապրենք, այս ինչ կամ այն ինչ բանը կանենք: Այդպէս, ձեր ամբարտաւանութիւններով պարծենում էք. ամէն այդ տեսակ պարծանք չարից է: Սակայն Առաքելի խօսքերից մի բոլորովին ուրիշ եղբակա-

ցութիւնն ևս կարելի է հանել: Եթէ դատապարտելի է մարդոց անձնապատանութիւնը, որ տարիներ առաջ հաշիւ են անում ու վճիռ տալիս դալիքի մասին, կարծես աշխարհի ու իրենց գլխի տէրն են, կարծես մի օրուայ համար անգամ իրենց կեանքն ապահովել կարող են, և չկայ Նա, որ ամենքի վերայ իշխում և ամէն ինչ կարգադրում է, որ իւրաքանչիւր բոպէ նոցա իրենց եկած ճանապարհի վերայ կանգնեցնել և ուրիշ կողմ տանել կարող է:—պակաս դատապարտելի չէ անշուշտ այնպիսիների վեհերոտութիւնը, որոնք ամէն բանի վերայ երկմտում ու տատանուում են, որոնք չեն վստահանում, յոյսը վերին Նախախնամութեան վերայ դնելով՝ և օրհնութիւնն ու յաջողութիւնն Նորանից սպասելով մի լուրջ գործի ձեռնարկել: Եւ այս հակադրութիւնն աւելի աչքի է ընկնում նորա համար, որ մարդիկ սովորաբար խիղախ են լինում և համարձակ, երբ առաջը դրած գործից նիւթական շահ ունին և յաջողութիւնն իրենցից կախուած են համարում՝ իրենց ճարպիկութիւնից, իրենց մտքի սրութիւնից և բազկի զօրութիւնից. ընդհակառակն թոյլ, անվստահ և դեղեկոտ այն դէպքում, երբ մի բարենպաստակ ձեռնարկութեան մէջ պէտք է մանեն, որտեղ իրենցից միայն բարոյական կորով և անձնուէր աշխատանք է պահանջուում, իսկ յաջողութեան երաշխաւորը Նա է, ում անուան նուիրուած է գործը և ում հովանու ներքոյ ամէն ապահովութիւն կարելի է գտնել: Եւ ահա Առաքեալը տալիս է մի նշանաբան, որ ուղեցոյց պէտք է լինի մեր բոլոր գործառնութիւնների համար ընդհանրապէս և պահէ երկու ծայրահեղութիւններից, որոնք հաւասար չափով հակառակ են քրիստոնէական ոգուն. ոչ անմիտ խրոխտանք մեր չնչին ուժերին ապաստանել, և ոչ անտեղի տաւաղոյաներով խոյս տալ գործից, այլ յառաջ անցնել երկիւղած վստահութեամբ. «Եթէ Տէրը կամենայ, մի բան կանենք»:

Այս նշանաբանը կարող ենք իբրեւ ուղեցոյց ընդունել նաև ժամանակի ամէն նոր շրջանառութեան սկզբում, որ յիշեցնում է անհատին, թէ, նորա կեանքը մի կոհակ է միայն հասարակական կենաց հոսանքի մէջ և պէտք է որոշ տեղ

բռնէ, որոշ պարտականութիւններ յանձն առնէ ու աշխատանք գործ գնէ այդ հոսանքը կանոնաւորելու և զօրացնելու համար: Եթէ նայում ենք մեր շուրջը, ու միսթարական ոչինչ չենք գտնում, տեսնում ենք անբաւ պահասութիւններ, որոնց առաջ շուարած մնում ենք և չղիւկներ որի համար աշխատենք, որ մէկը լցուցանենք՝ յիշենք պէտք է, թէ վերը Կարգադրող կայ և բոլորի մասին հոգում է. բաւական է իւրաքանչիւրս մեր պարտքը ճանաչենք և գոնէ մի վերքի վերայ սպեղանի դնենք, — մնացածն ինքն իրեն կուղղուի: Արդեօք շատ բան հենց նորա համար չի խանդարուում, կիսակատար ու անմիսթար զբոլթեան մէջ մնում, որ կարծում ենք, թէ միայն մենք ենք հոգացողը, և որովհետեւ մենակ ոչինչ անել չենք կարող, աւելի լաւ է բոլորովին չմօտենանք գործին և մեղքն ուրիշի վերայ ձգելով արդարանանք. մինչդեռ եթէ մօտենայինք, Աստուծոյ օգնութեանը վստահելով մի կողմն ուղղէինք՝ միւսն էլ մի ուրիշը կուղղէր, և այսպէս հետզհետէ ամբողջը զլուխ կդար: Իսկ որչափ շատ բան կայ ուղղելու կամ նոր սկսելու. որչափ բան կարող էր անել մեզնից ամենաապիկարն անգամ՝ որչափ կանէինք բոլորս մէկտեղ, եթէ ամէն մէկս իւր պարտքը ճանաչէր, բաւականանար այդ պարտքի սահմանում արածով — և անէր մի բան:

Ահա մեր Եկեղեցին, մեր Մ. Աթոռը՝ իւր բաղմակողմանի պահանջներով. դարազլուխ է նորա համար այս տարին՝ այնպիսի դարազլուխ, որպիսին շատ քիչ հաստատութիւններ աշխարհիս վերայ ունեցել են և ունին: 1600 տարի է կանգուն է նա, 1600 տարի հովանի հայութեան — լուսոյ մայր, երկնաշին սիրոյ հանդիսարան, բարեաց ուսուցիչ, առաքինական զգացմանց և բարւոյ սնուցիչ՝ միսթարիչ և հանգուցիչ տառապանքի օրերում, սրբութեան և զգաստութեան առաջատու ուրախութեան ժամին, — ապաւէն և զօրավիգ ընդդէմ ամէն հալածանաց, չարեաց, փորձանաց, և անձկութեանց: Սակայն քանի՞ հայ մարդ կայ այսօր, որ պարզ դիտակցէր, թէ ի՞նչ է եղել դարաւոր անցեալում և ի՞նչ է այժմ իւր համար այդ սուրբ Եկեղեցին. — կարո՞ղ է լինել աւելի սեւ ապերախտութիւն, քան ներկայ սերունդը ցոյց է տալիս

դէպի այդ նուիրական հաստատութիւնը՝ աշխատելով հեռու-
փախչել նորանից, արհամարհել նորա սրբութիւնները, ոչինչ
չխմանալ նորա անցեալից և ոչինչ չհասկանալ նորա յաւիտե-
նական սկզբունքներին, մոռանալ որ նորան է պարտական
իւր պատմական կեանքի ամենափառաւոր վայրկեանները և
միակ արժէքաւոր արդիւնքները, իւր իսկ հոգեկան աշխար-
հի փոքր ի շատէ միաթարական զծեհն ու գնահատելի կող-
մերը: Բայց ոչ մի ապերախտութիւն անպատիժ չի մնում.
դժբախտ ենք, եթէ, որ առաջ չղգաստանանք, եթէ մեզ չսթա-
փեցնէ նոյն իսկ այնպիսի մի փսւմ յիշատակ, ինչպիսին է
ս. Էջմիածնի հիմնարկութեան 1600-ամեայ տարեկարծը:

Որքան յիշողութիւններ է նա զարթեցնում, որքան
կարիքներ բաց անում և պարտականութիւններ զնում մեր
առաջ: Մայր Տաճարն անշուք և խորխուլ զրութեան մէջ,
նորան շրջապատող հաստատութիւնները ինչդ, բազմակա-
րօտ հայ եկեղեցիներն ամենուրեք զուրկ արտաքին բարե-
գործութիւնից և ներքին վայելչութիւնից. հովիւները մեծ
մասամբ անհամապատասխան իրենց կոչման. հօտն առանց
հոգեւոր խնամքի՝ ենթակայ ամենաչար ազդեցութիւնների և
ամենամոլար ներշնչումների. մանուկ սերունդն առանց հո-
գեւոր դաստիարակութեան, առանց բարոյական կրթութեան,
առանց բարոյական զգացումների ու խոկումների: Չկայ դպիւր՝
աշակերտ ճշմարիտ գիտութեան, որ հին ու նոր կեանքի
գանձարանը պրպտէր, հիմնական խնդիրներ մէջտեղ բերէր ու
պարզարանէր, — միտք լուսաւորէր, առաջնորդող գաղափար-
ներ տար. չկայ կենդանի բարբառ, որ սրտեր յուզէր, քրիս-
տոնէական ոգի արծարծէր՝ ոգեւորէր յաւիտենական բարւոյ,
աւետարանական ճշմարտութեան, ազգային եկեղեցւոյ ինք-
նուրոյն սրբութեան վեհ սկզբունքներով: Նիւթապաշտու-
թիւն և գծուծ հաշիւներ գերել են անհատի և ամբողջ հա-
սարակութեան ուշ ու միտքը, — արտաքոյ կարգի խորհրդա-
ծութիւնների համար տեղ և միջոց չկայ: Տարիներ առաջ
հաշուում ենք այն սնոտի արդիւնքը, որ ձեռք բերելու յոյս
ունինք մեր խորամանկ և ճարպիկ արարքներով, իսկ անմիտ
կուրութեամբ և փառ անհաւատարմութեամբ կորցնում ենք

